

«Маленький Стоунхендж Кіровоградщини»

Об'єкти показу

- Нечаївський літературно-меморіальний музей Ю. І. Яновського
- Стела на місці хати батьків Ю. І. Яновського
- Меморіальна дошка на честь письменника І. К. Микитенка
- Урочище «Перелосне»
- Археологічна пам'ятка — алея менгірів «Межові камені»
- Грот «Чортова печера»

Напрямок руху по маршруту:

м. Кіровоград – смт Компаніївка – с.Нечаївка

Протяжність маршруту: 1 день

Опис маршруту:

- **Нечаївський літературно-меморіальний музей Ю. І. Яновського**

В одному з мальовничих куточків Кіровоградщини, за 18 км. від районного центру Компаніївки, розташувалося село Нечаївка, яке злилося нині з колишнім хутором Маєрово, де народився і провів свої дитячі роки видатний радянський письменник Ю.І. Яновський. В його творах відбилися етапні періоди історії Країни Рад, події часів громадянської війни на Україні, героїка перших п'ятирічок, натхнена праця радянських людей у передвоєнні роки, повоєнне відображення країни, переконливо розкрито моральну силу радянських людей, палких патріотів, творців нового життя.

Прототипами багатьох героїв його творів стали саме односельці, де народився і виріс письменник. А тому колгоспники колгоспу імені Комсомолу України на свої кошти й вирішили увіковічити пам'ять Ю.Яновського, збудувавши у 1972 році на ознаменування 70 – ї річниці від дня народження улюбленого письменника, літературно – меморіальний музей на центральній садибі колгоспу села Нечаївки. Музей – це сучасне красиве приміщення із бетону і скла. За своєю формою воно нагадує корабель. Власне це

не випадково. У творчості видатного діяча культури, романтика революції Ю.Яновського поєдналося степ і море.

На даний час фонд музею становить 879 експонатів. Це особисті речі письменника, його книги, книги інших письменників, подарованих музею, фото про життя і діяльність Юрія Івановича та його соратників, картини.

- ***Стела на місці хати батьків Ю. І. Яновського***

На місці, де стояла хата Яновських, стоїть меморіальний знак. Це величезна гранітна брила, доставлена з берегів рідної річки Сугоклеї, де любив купатися малий Юрко і пізніше так прекрасно описав цю річку не в одному із своїх творів.

- **Меморіальна дошка на честь письменника І. К. Микитенка**

- **Урочище «Перелосне»**

Перелосне — урочище на р. Сугоклеї поблизу села Нечаївка Компаніївського району Кіровоградської області. У цьому місці річка протікає через плоский камінь, що перекриває русло (ширина близько 50 м), утворюючи водоспад. Назва походить від діалектичного слова "перелиснути" - перелитися.

- **Археологічна пам'ятка — алея менгірів «Межові камені»**
розташована в місці злиття Сугоклею та Сугоклейчика, неподалік сіл Нечаївка та Голубієвичі. Межові камені — археологічна пам'ятка України доби пізнього неоліту. Являє собою два ряди з 15 пар паралельних кам'яних монолітів — алею менгірів.

Можливо, культова споруда, пов'язана з божеством Сонця. Ряди зорієнтовані зі сходу на захід, висота паралельних пар брил однакова. Найвища друга пара (до 1,50 м), висота наступних поступово зменшується. Відстань між сусідніми брилами рядів збільшується, деякі з кам'яних брил розташовані на іншому березі річки. Камені досить великі, деякі масою більше тони, з місцевих гранітів, виходів яких достатньо в цих місцях (найближче - у двохстах метрах), але найцікавіше, те що камені, ймовірно все, транспортували з місця, розміщеного близько кілометра на захід. Чому? Чи пов'язані ці камені з курганами, яких в неподалік було близько десятка? Всі ці питання ще чекають свого розв'язання.

До речі, з цими каменями, які зветься Межовими, пов'язана давня, досить цікава, легенда.

Дуже давно, ще до потопу, диявол вирішив розділити земну твердь на дві частини - одну для праведників, а іншу - для грішників. Межею між цими двома частинами була дорога, якою душі померлих праведників відправлялись до сходу сонця - на небо, в рай, а душі грішників - на захід, в царство Сатани. Така задумка не сподобалась Всевишньому, який зруйнував диявольське творіння. З тих часів від межі й дороги залишилось лише дванадцять каменів, які показують в якому місці нечистий вирішив розділити землю (бо саме тут, в наших місцях, в ті часи була середина землі). Як би там не було, але люди завжди сторонились цих місць - усе незрозуміле вважалось лихим, таким, що приносить нещастя, - лише пастухи зрідка тут випасали худобу, та рибалки облюбували береги Сугоклюю.

- *Грот «Чортова печера»*

Поблизу Межових каменів знаходиться курган періоду бронзи та грот (кам'яний навіс) Чортова печера, розкопки в якому показали наявність культурного шару (знайдені залишки багаття, черепки посуду, кістки тварин).

За переказами, давним-давно в цьому місці зробив чорт кузню - закопчені стіни печери тому свідок. Темними, безмісячними зимовими ночами в печері- кузні чорт робив свою справу - тільки глухі удари молота котилися замерзлою балкою. Горе було тому, хто в цей час знаходився поблизу - чорт забирав випадкового перехожого до себе в підручні на три роки, а потім замурував в основі свого диявольського ковадла. Так було до тих пір, коли цими місцями, прямуючи на старий Херсонський шлях, переїжджаючи через брід, тут зупинилась валка чумаків, що їхали в Крим по сіль. Біля броду вже в той час стояв маленький хутір, Біликів, як казали старі люди - всього дві старезні хати під солом'яною стріхою за низькими плетеними тинами. Тільки-но подорожні, повечерявши, клались спати, як десь далі, вниз по річці, затріщало дерево, заскреготіло каміння і появилось примарне світло - пекельний майстер зачав робити свою справу. А було це саме на Івана Купала, коли, за переказами, цвіте папороть, якої саме багато росте в розщілинах скель в цих місцях. Мандрівці, побачивши сяйво, спокусились знайти закопані скарби, шлях до яких вказує цвіт папороті, тим більше, що нещодавно один з градоначальників Єлизавету розкопав у степовій могилі багатющий скарб, якого відправили до цариці, в Петербург.

Залишивши вози та волів, мандрівці вирушили за квіткою папороті - тільки їх і бачили, пощезли без сліду, Нечиста сила безчинствувала в цих місцях до тих пір, коли в Нечаївці, саме на святу Покрову, звели та висвятили церкву - місцевий піп їхав бричкою цими місцями в своїх справах, та коли він переїжджав брід, то камінь під колесом розколовся і немов щелепами ухопив коване залізом колесо. Батюшка покликав селян з хутора, але семеро здорових чоловіків не змогли нічого вдіяти - колесо стояло неначе замуроване в камені. Вже й сонце почало хилитися до заходу, а справа не рушила з місця. Тоді святий чоловік тричі прочитав „Отче наш” і тричі наклав хрест на нечисте місце - коні зірвалися з місця, порвавши упряж, а бричка пір'іною полетіла за ними. На цьому місці в камені, через який тече вода і до цього часу можна побачити тріщину - немов хто ножем розрізав камінь.

Після того випадку нечиста з'ява полишила ці місця, знайшовши для своїх почварних справ інші - ще багато в наших краях таємничих та чудернацьких місць...